

25. oktober 2017

UKA2017/63

Naalagaaffinngornissamut kissaatip, kiisalu Kalaallit Nunaata Savalimmiuniit Danmarkimillu Naalagaaffeqatigiinnerata qanoq iliorluni pitsaasumik oqimaaqatigiinissaasa qularnaarnissaat pillugu apeqquteqaat allaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Randi Vestergaard Evaldsen, Demokraatit)

Siullermik siunnersuuteqartumut qjanaq, Siumumiit qilanaarpugut oqalliseqataassanissatsinnut. Naalakkersuisut assigalugit Siumumiit oqaatigerusupparput Namminiilivinnissaq Naalagaaffinngornissattalu tungaanut qulequttat pingaarutillit pillugit oqallittuarnissaq pingaaruteqarmat pisariaqarlunnarmallu. Eqqartugassat mianernaraluarpataluunniit tungaveqarluartumik torersumillu, aamma isummavut assigiinngissutivullu ataqqillugit oqallisigisinnaasariaqaratsigit, taamaaliornissatsinnullu Siumumiit piareersimavugut.

Sumiluunniit ikkutta suleqatigiinneq pitsaasoq tamanit tungavissaavoq, suleqatigiit imminnut naligiittut ataqpeqatigiillutik anguniagaqatigiikkaangata angusassat annerungaartut pilersinneqartarput, taamaanngikkaangalli imaluunniit suleqatigisap aappaa aapparminit pingaarnerusutut, qaffasinnerusutut, naleqartitaminilluunniit annerusumik nammineq isigineqartariaqartutut isigileraangat taava suleqatigiinnermi anguneqarsinnaasut killeqalersarput.

Siumumiit naalagaaffinngornissatta tungaanut siunnerfeqarluartumik naalagaaffeqatigiinnermi suleqataanissarput ilaatigut imatut eqqarsaatersuuteqarfigaarput:

Aningaasarsiorneq

Naligiimmik inissisimassagaanni niueqatigiinnermi illuatungeriit pissarseqatigiittutut misigisimasariaqarput. Ullumikkut avammut niuernerput qviassagutsigu taamatut inissisimaqqajangilagut, aalisakkanik qalerualinnillu niuernitsinni pisuussutit Nunatsinneersut pissarsiaqaataanerata Danmarkimi suliffeqarfanni qaffasinnerujussuupput. Taamaanneranut pissutaasut misissorluartariaqarput, taamaammat Naalakkersuisooqatigiinnermi isumaqatigiissutigineqartoq Nunatta Danmarkillu akornanni aningaasat ingerlaarnerat pillugu nassuiaammik suliaqartoqarnissaa assut pingaaruteqarpoq, tassuunakkut equngassutaasut suuneri aammalu qanoq iluarsineqarsinnaaneri qulaajarneqartariaqarmata, pisuussutimmi nunatta pigisai pineqarput, nunatsinnilu sapinngisamik qaffasinnerpaamik iluanaarutaanissaat anguniarneqartuartaqarmat.

Tamatumani suliffeqarfiit sinneqartoortarnerinut tungassuteqartut aamma tikinneqanngitsoorsinnaanngillat, Nunatsinnimi suliffeqarfiit unammillersinnaassuseqartariaqarput nunanut suleqatigisatsinnut naapertuuttumik. Taamaanngikkaangammi akit appasinaakkat atorlugit niuernerq ingerlanneqalertarpoq (transferpricing), taamaalillunilu nunatta aningaasarsiorneranut qaffassaataasussaagaluit naatsorsuutigineqartutut inerneqartitsinngitsoortarmata, aningaasallu nunatsinni kaaviaartussaagaluit nunatsinnut isertinneqanngitsoortarlutik. Taamaammat

Siumuminngaanniit isumaqatigilluinnarparput Naalackersuisooqatigiinnissamut isumaqatigiisummi ima allaqqasoqarmat: "Piginneqatigiiffinnut akileraarutip appartinneqarsinnaanera pillugu misissuisoqassaaq, Kalaallit Nunaata unammillersinnaanera, imminut pilersorsinnaaneq aammalu nalituunngortitsisarnerup qaffassarneqarnissaa qulakkeerniarlugu."

Naalackersuisooqatigiinnermut isumaqatigiisummi inerisaaqatigiinnissamik aningaasaateqarfiliortoqassasoq siunniunneqarnikuuvoq. Suliap sumut killissimanera pillugu paasitinneqarnissatsinni tusassallugu pissanganassaaq tamatumani naalagaaffeqatigiinnerup iluani suleqatigiinnerup qanoq annertutigisumik pimoorukkumaneqarnera. Ilami nuna pisuussutinik nunarpassuit allat piginngisaannik pilik inuuffigaarput, sineriak imartarujussuarlu pisuussutinik uumaatsunik uumassusilinnillu naassaannngiusattunik pilik avatangiiseralugu. Issittup nunarsuarmioqatitsinnik ukkanneqarnera annertusigaluttuinnarpoq, annertusigaluttuinnassallunilu.

Naalackersuisooqatigiinnermut isumaqatigiisummi ersarilluinnartumik oqaaseqatigiit isumaqatigiisummi aallarniutaasut ima nipeqarput *"Kalaallit Nunaat allanngortinneqarsinnaannngitsumik namminiilivikkiartorpoq aammalu taamatut ingerlaneq naalackersuinikkut patajaatsumik ingerlatsiviusariaqarpoq, nunalu tamakkerlugu ataatsimoorinissaq pisariaqalerluni."* Oqariartuutit Naalackersuisooqatigiinnissamut isumaqatigiisummi pingaarnertut aallarniutigineqartut eqqaasitsipput ataatsimoornerusariaqarnitsinnik, ilutsinnilu peqatiserinninnermik nipeqarluta, taamaattorli aamma pissutsit piviusut qanoq ittuuneri ukiorpassuarnilu aamma qanoq ittuusimameri piviusuunngitsutut isiginngitsuusaagassatullu isiginagit annernaraluarpata aamma oqallisigisinnaasariaqarneri, tamatigut paaseqatigiinnissaq pingaarnertullugu.

Ukiorpassuannngortuni nunatta naalagaaffiunani Naalagaaffimillu peqateqarluni ingerlasimanera misilittagaqarfigaarput, apeqqulli utertuortoq inuianni tassaavoq:

Kalaallit Nunaata nalinga suua, qanoq naleqarpugut?

Maanna nunarput uteriartitassaannngitsumik Naalagaaffinngornissamik sulissuteqarluni aallartippoq taamaammat Siumumiit isumaqarpugut nammitsinnik qanoq allaanerusumik iliorsinnaanerput annertunerujussuarmik oqallisigisariaqaripput, ukiorpassuannngortunimi Naalagaaffik peqatigisarput nunatta aningaasaqarneranut imminullu aningaasarsiornikkut napatilersinnaanissaannut aqutissiueqataanera imaluunniit amigartumik aqutissiueqataasimanera tamakkiisumik iluatsissimannngimmat, akerlianilli nalunngilarput nunatta aningaasarsiornikkut nunarsuarmilu pissaanilissuit akornanni Naalagaaffiup peqatigisatta peqataasinnaanera qularnaartuarsimagipput ilisimatinneqarsimannngisaannartugulli tamanna aningaasannngorlugu qanoq naleqarneranik.

Nalunngilluinnarparput nunarsuarmi inissisimanerput nunat pissaanilissuit akornanni politikikkut annertoorujussuarmik Naalagaaffiup peqatigisatta iluaqutigigaa, nalunngilluinnarparput pisuussutit pigisavut nunatsinnit anninneqartut nunatta pissarsissutigisartagaanit annertunerujussuarmik Naalagaaffik peqatigisarput pissarsisartoq. Isumaqarpugut tamanna ilanngullugu aningaasaqarnermi siunnersuisooqatigiit pingaartillugu sammisassagaat ukiullu tamaasa nalilersuiffigisassagaat nunatsinnut annertunerpaamik pissarsissutaasinnaanera angutserlugu aqutissiuusseqataaffiginissaanut siunnersuusioqataallutik.

Sakkutooqarfik Pituffimmut tunngatillugu – Nunatsinni suliffeqarfiit iluanaaqataanerusariaqarnerat aamma naalagaaffeqatigiinnerup iluani suleqatigiissutigineqarnissaa pisariaqarpoq.

Paasiuminaappoq sakkutooqarfik ukiut 66-it sinnerlugit Nunatsinneereerluni sooq nunatta iluani inuussutissarsiornerup inerisarneqarneranut iluaqutaanerusimangimmat. Tamatumani nunatsinniit sakkussiornermut peqataasinnaanngikkaluarluta, taamaattoq inuussutissanik pilersuinermi, atortussanik orsussamillu pajuttuinermi allallu pillugit peqataatinneqarnissarput naalagaaffeqatigiinnerup iluani piumassusilimmik kinguneqartitsiviusumillu suliarineqartariaqartoq Siumumiit isumaqarpugut.

Aamma naligiimmik oqimaaqatigiissumillu suleqatigiikkumagaanni, isumaqatigiissutigisinnaasariaqarparput illersornissamut tunngassuteqartuni qarsutiinnarneqartarnerput unilluinnartariaqarpoq, soorlu tamanna Nunatsinniit Inatsisartuniit Naalackersuisuniillu uteqqiattumik ujartuiffigineqartuortoq.

Nunanut allanut aallartitaqarfiit

Nunatta aallartitaqarfiisa ineriartortinneqarneranni naalagaaffeqatigiinnerup iluani suleqatigiinnerup annertusarneqarnissaa pisariaqarpoq, tamatumani aallartitaqarfinni nunarput sinnerlugu pisortaatinneqartut, qallunaat suleqatigisavut assigalugit, Ambassadørinik taaguuteqalernissaat inissaminiimmat, naligiimmillu suleqatiginnittoqarumappat, anguneqalertortariaqarpoq.

Ilinniartitaaneq

Nuna naalagaaffinngoriartortoq nunarsuarmut ammanerulluni ingerlatsinissamini aamma ilinniartiiit Danmarkip avataaniittut annerujussuarmik atorluarlugit aalluttariaqarpai – minnerunngitsumik aamma Amerika avannarlermiittut, Kinamiittut, Japanimiittut kiisalu Tuluit Nunaaniittut Europamiittullu. Ulloq mannami tikillugu nunatta illersornissamut isumaqatigiissut 1951-imeersoq kingorna Igalikomi Itillimilu nutarteriffigineqartarsimasoq ajoraluartumik nunatsinnut naammattumik iluaqutissarsiffiusimasutut oqaatigineqarsinnaanngimmat. Ilinniartitaaneq inuiaat imminnut pilersorsinnaanissaannut aqqutissat pingaarnersaraat, puiussanngilarpulli nunaqqaterpassuaqaratta ilinniakkanik qaffasinnerusunik ingerlatsisimanngikkaluarlutit inuuniutitta pingaarnersaani kinguaariit imminnut ilinniartittuarneratigut qaffasissumik pilersorsinnaalersimasut nunattalu aningaasaqarneranut kivitseqataasut. Ilinniartitaaneq imminullu pilersorsinnaaneq assigiinngisitaartunik tunngaveqarluta oqallisigissavarput, eqqaamallugulu ilinniakkamik ingerlatsisinnaaneq kialuunniit pisinnaatitaaffigimmagu.

Nunatta imartattalu paarineqarnissaannut sillimaniarnikkullu nakkutiginninnerup iluani Naalagaaffik peqatigalugu nunatta pisariaqartitai aallaavigalugit ilinniakkamik inerisaanissaanissaq pingaartipparput, nunattami naalagaaffinngornissaanut apeqqutit pingaarutillit aamma tassaniipput. Naalagaaffiup ukiorpassuarni nunatta avannaarsuani imartatsinnilu sillimaneq nakkutilliinerlu ingerlataarat, taassumallu iluani ilinniartitaaneq nunatsinnut naleqqussagaq inerisassallugu isumaqarpunga pisussaaffeqatigiiffigipput.

Taamak oqaaseqarluta oqalliluarnissamik kissaassivugut.

Vivian Motzfeldt, Siumut